

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadst.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri dnevni po 16 vin., pri štirnokratni po 14 vin., pri dvoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne druge itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštni ne proste. — Ne frankirana. pisma se ne sprejemajo.

Naša pota.

Z neizmernim zadoščenjem opazujemo danes po vsem svetu, kako lepo se razvijajo delavske organizacije kljub vsemu nasilstvu. Ob izbruhu vojne smo bili nekako poparjeni, v trepetu in grozi smo pričakovali, kaj bo. Silen terorizem, preganjanje delavstva, nezasišano izkoriščanje je postalo že tako navadno, da nismo niti mislili na svojo lastno pomoč. To so bili in so deloma še bridki časi izkušnje. Prej nismo verovali, kaj nam vse utegne prinesiti vojna, prej smo malomarni, nismo se dosti brigali ne za strokovno, ne za politično na za gospodarsko organizacijo. Mislili smo si, e kaj, saj itak ne pomaga dosti. Bili smo slepci, nismo videli, nismo imeli glave, da bi mislili, nismo se dovelj brigali za družabne politične razmere, živeli smo kakor živina, ki jo gospodar goni na delo in ji polaga krmo kakor se mu poljubi. Še slabše smo bili kot živina, zakaj dober gospodar se briga za svojega konja, da ostane isker, čil, na govedo, da se izredi in ga potem proda za lep dobiček. In kdo se je in se briga za nas? Delavec je milijone, gospodarjev le peščica, in kadar postane delavec nezmožen za delo, hajdi, pa pride drugi; ne polagajo nam krme, dajo nam denar, da z njim kupujemo živila in druge potrebščine. Podjetniški sloji imajo torej dobiček na dveh straneh, najprej izkoristijo delavca pri delu in potem zopet pri prodaji potrebščin, tako da nastaja kapitalistični proces, ki se je zlasti sedaj v vojni prav imenitno izkazal: na eni strani plačujejo delavca vedno slabše, na drugi strani mu pa draže življenske potrebščine; delavec ima par kronic, ki so vedno manj vredne, podjetniki pa si kupijo blago in imetje, in ti delavec pa živi ali pogini. Kapitalizem ne pozna ljubezni do bližnjega, ne pozna v človeštvu enakovrednih ljudi, marveč le predmet za izkoriščanje.

Tako je. In ali mora ostati vedno tako? Ali ima človek pamet, ali ima voljo? Ali izpredi, da vodi ta pot v dobo suženjstva, še huje kakor jo imamo in smo jo sploh kdaj imeli?

Ljudje smo. Prav taki ljudje, kakor oni, ki nas izkoriščajo, prav taki kakor oni, ki so zaradi kapitalističnih interesov pričeli se danjo gorja polno svetovno vojno — in vendar smo samo sužnji, hlapci kapitalizma; milijone in milijone nas je, pa smo tako brez vse moči kakor novorojeno dete. Ali nam je to v čast, ali se še upamo reči, da smo ljudje, ki imajo um, pamet, voljo. Ali nismo povsem slepo orodje razmer? To so žalostna dejstva, ki jih moramo priznavati sami.

Toda iz teh razmer moramo ven, človeške pravice moramo pridobiti, enakopravnost si moramo priboriti!

V zadnjem času imamo beležiti v tem pogledu jako velik napredek. Delavstvo se je jelo oklepiti svojih organizacij, povsod nastopa vedno krepkeje proti politiki kapitalistov in zdí se nam, da je bila ta vojna potrebna, da je pokazala vso grozoto kapitalistiškega „reda“ in zbudila delavstvo iz trdega spanja in nebrčnosti. Vojna uči, nam kaže pot, po kateri naj delavstvo hodi v bodoče. In kakšna je ta pot? Prav naravna: Delavci, združite se! V vaših rokah je ves svet, in če se gode krivice vam, ste krivi

sami, ker se zase ne brigate. Delavstvo se mora torej najprej združiti v močne organizacije, postaviti vse svoje organizacije na razredno stališče, izvajati samo sebi popolno enakopravnost, vse pravice do življenja, pridobiti si vpliv in oblast v občini, deželi in državi, sklepati samo o ureditvi družbe in jo končno urediti pravično. Vse to pa je mogoče le tedaj, če delavstvo izvede v najvestnejši obliki svoje strokovne, politične in gospodarske organizacije. Vse morajo pospeševati razredno zavest. Če dosežemo s strokovno, politično ali gospodarsko organizacijo posamezne večje ali manjše, uspehe, nam taki uspehi sicer dobro denejo, so potrebni, da si olajšamo vsakdanje življenje, toda pravi uspeh to še ni, to je le trenuten uspeh, ki nam ga meščansko-kapitalistične stranke zopet lahko odvzamejo, če nimamo dovolj moči v svoji organizaciji. Namen delavskega razreda je torej in ostane: okrepitev vseh naših organizacij, razredna zavest in boj za dosego končnega cilja. V teh bojnih vrstah pa ne sme manjkati nobenega delavca, nobene delavke. In da bi složno delavstvo ne doseglo vse, kar hoče? Tu ni dvoma!

Izpred ljubljanske pritožbene komisije.

Delavstvo proti tovarni Maks Samassa v Ljubljani.

V ponedeljek dne 11. t. m. se je vršila pred tukajšnjo pritožbeno komisijo obravnava o tožbi delavstva proti tovarni strojev Maks Samassa v Ljubljani. Tožbo je zastopal s. Kopač, firmo pa zastopal lastnik sam. Gospod Samassa se je obnašal pri obravnavi precej netaktno in je skušal zahteve delavcev oslabiti z najrazličnejšimi očitki, ki nikakor niso ugodno vplivali na poslušalca. Sodišče je izdalo naslednjo

razsodbo

o pritožbi delavstva tovarne za stroje Maks Samassa v Ljubljani proti delodajalcem v naslednji izmeri.

I. Glede na zahtevo temeljne plače je razsodilo, da se zahtevi ne ugodi, ker nasprotuje določbam § 1. ces. naredbe z dne 18. marca 1917, drž. zak. št. 122.

II. O zahtevi glede na akordno ceno je razsodila komisija:

Akordna cena se mora dogovoriti pri vseh novih doslej še ne izvršenih delih med tovarniškim vodstvom in enim strokovnim zaupnikom delavstva, ki je za posamezne obrate izvoljen sporazumno s tovarniškim vodstvom in delavstvom, pred pričetkom akordnega dela ter dotičnemu delavcu pričetkom dela naznaniti na akordnem listku oziroma z vpisom v plačilno knjigo. Tem strokovnim zaupnikom se mora dovoliti, da vpogledajo v akordne cene podobnih izdelkov, n. pr. če je treba napraviti ventilator iz litega jekla. Strokovni zaupnik ima v tem primeru pravico vpogledati akordne cene, oziir. v delovni čas, ki se porabi za podobne ventile z izjemnimi dimenzijami. — Če se preide od kosovnega k serijskemu ali množinskemu izdelovanju ali od serijskega k izdelovanju po meri, enako, če se preide po tehniških novih uredbah ali izboljšavah k cenejšim izdelovalnim

metodam, se mora med tovarniškim vodstvom in strokovnim zaupnikom določiti akordna cena iznova. Na plačilnih kuvertih je napisati plače, akord, predjem in delovne ure in če bi to iz tehniških vzrokov zaenkrat ne bilo izvedljivo, se mora delavcu izročiti na vpogled plačilna knjiga pol ure pred izplačevanjem. Največ po štirih tednih se pa mora potrebno ukreniti, da se na plačilnih kuvertih napravijo prej imenovani zapiski. Utemeljitev: Zdi se prav in potrebno, da je delavec pred pričetkom dela poučen o svojem zaslužku. Z določitvijo strokovnih zaupnikov se odpravlja enostransko odmerjanje plačila.

Zahtevi glede na vojne doklade je razsodila komisija: Vojna draginjska doklada za vse delavce, če so samci ali oženjeni, se določi za zaslužke

K	K na teden	K	K na teden
pod 30	18.—	66—70	10.—
31—35	17.—	71—75	9.—
36—40	16.—	76—80	8.—
41—45	15.—	81—85	7.—
46—50	14.—	86—90	6.—
51—55	13.—	91—95	5.—
56—60	12.—	96—100	4.—
61—65	11.—	nad 100	—

Utemeljitev: Vojna draginjska doklada je utemeljena zaradi velikih draginjskih razmer pri vseh potrebščinah.

IV. Na zahtevi zaradi skrajšitve delovnih ur od 60 na 54 na teden je komisija razsodila: „Normalne delovne ure se znižajo na 54 ur v tednu“. Utemeljitev: ker je bil ta delovni čas uveden v vseh podobnih obratih.

V. Na zahtevo glede na delo ob nedeljah in praznikih se glasi razsodba: V zmislu dogovora med delodajalcem in delavcem se dela ob nedeljah in praznikih le 8 ur, vendar se plačuje to delo kot deseturno delo in z nadaljnjno 50 odstotno doklado, tako da torej delavec v nedeljo ali v praznik zasluži na uro povprečno 75 odstotkov več kakor navaden delovnik v tednu. Čezure po končanju normalnega dela do 10. zvečer in od 4. zjutraj do pričetka normalnega delovnega časa zjutraj se naplačujejo s 50 odstotno doklado, čezure od 10. zvečer do 4. zjutraj s 100 odstotki doklade.

VI. O zahtevi glede na stroške vojne doklade po 2 K na teden za zakonske in nezakonske otroke je razsodila komisija: Zahtevi se ugodi in razentega se z ozirom na to, ker je bila vojna draginjska doklada določena enakomerno za vse delavce, tudi še prizna rodbinska doklada za ženo v znesku po 3 krone na teden. Utemeljitev: Ker so te doklade bile že v isti višini uvedene v vseh drugih obratih.

VII. Glede veljavnosti te razsodbe je komisija sklenila: Te vojno draginjske in rodbinske doklade stopijo v veljavo s prihodnjim zaračunjevalnim dnevom v veljavo, to je 15. marca t. l. Utemeljitev: Veljavnost se more določiti le do sklepa miru, ker preko tega časa ni kompetentna pritožb. komisija.

VIII. Ob sklepu obravnave ustno predloženim zahtevam delavstva. 1. Zaprošamo v zmislu § 1154 b obč. drž. zak. da se vsem tistim delavcem, ki so bili leta 1917/18 po 7 dni ali dalje časa bolni, izplača

Predpisana odškodnina. 2. Da se ta odškodnina izplača tudi onim delavcem, ki so bili poslani v aktivno vojaško službo, je komisija ugodila. Utemeljitev: ker je to utemeljeno v besedilu zgoraj navedenega paragrafa.

Domači pregled.

Velika noč — praznik zbujenja!
S kakšno ljubeznijo pričakujemo prijetno spomlad! Zbudi se narava, prinaša nam mir v srce, zdravje in pomoči za življenje se jamejo zbuhati v naravi in nam obetati srečnejšo bodočnost. Tako naraven je ta proces, da se nam zdi kot dolžnost narave. Prijetni občutki nas navdajajo, a obenem pa nam vlija čašo pravega pelina v našo srečo nesrečna svetovna vojna, ki uničuje, mori in razdeva to, kar nam je dala in nam daje narava. Grozovito je to! Človek je pameten, pravijo, toda to, kar predstavlja danes človeka, to je navadna krvoločna — žival, zverina. In zakaj nismo ljudje, zakaj ne moremo biti ljudje? Ker nismo združeni, ker nismo dovolj pametni, da bi poiskali v združitvi svojo srečo, svojo bodočnost. O, proletarci vsega sveta, mi vsi smo krivi, ker se nismo dovolj krepko združili; mi vsi, ki smo izročili svojo usodo kapitalizmu, ki nima interesa na naši sreči! Praznik zbujenja naj nas spominja na to. Tudi ta praznik zbujenja bodi za nas resen opomik k vstajenju.

Predlog ljubljanskega župana glede občinske volilne reforme na občinski seji v sredo se glasi: 1. Mestni občinski svet se brezpogojno izreka za princip, da se pri vseh avtomnihih zastopstvih uvede splošna in enaka volilna pravica s proporcijnim sistemom in da se pri tem da volilna pravica samoupravnim osebam obojega spola. 2. Deželni odbor se pozivlja, da naj predloži deželni zboru primerne predloge, s katerimi se bo splošna in enaka volilna pravica na način, kakor ga omenja 1. vresničila za vse občine naše dežele. 3. Mestni občinski svet bi moral pa najodločneje ugovarjati, če bi deželni odbor, kakor je to že enkrat storil, omejil svoje predloge samo na deželno stolno mesto Ljubljano, medtem ko bi hladne krvi pripuščal, da bi pri vseh drugih občinah v deželi ostalo pri dosedanjem krivičnem volilnem redu. Predlog je bil po daljši debati sprejet. K predlogu so govorili poročevalec g. dr. Novak, ravnatelj g. Pammer in s. Mlinar. Ker smo o tej stvari poročali v četrtek v Napreju obširneje, navedemo tukaj le sklep občinskega sveta. Vsekakor smo pa prepričani, da je tudi ta iniciativni predlog na mestu. Kakor vemo imajo občine v deželi še zastarano volilno pravico skoro iz predpotopne dobe. In čas je že, da delavstvo po vseh občinah dvigne svoj glas za splošno in enako volilno pravico s proporcijnim sistemom za vse občine.

Nabori za letnike 1894 incl. 1899.
Z objavljenim razglasom bodo črnovojniški obvezanci letnikov 1894 do vstevši 1899 v svrhu dognanja njihove sposobnosti za črnovojniško službovanje z orožjem poklicani na nove nabor. Zglasitev se mora izvršiti med 18. in 23. marcem v občinskem uradu bivališčnega kraja. Nabori se bodo višili med 11. in 30. aprilom.

Zakon o služenju dolžnosti je vlada predložila p. slanski zbornici. Službeni dolžnosti bodo podvrženi po načrtu moški od 17. do 60 leta in žene od 19. do 40. leta. Posnetek tega zakonskega načrta je bil objavljen v „Napreju“ v petek dne 22. t. m. sicer bomo pa prihodnjič še izpregovorili o njem. S sprejetjem tega zakona se ima odpraviti militarizacije v vojnodajatvenih obratih.

Iz Crne. Delavcem rudarjem priporočamo v resnem času, da se organizirajo v svoji strokovni organizaciji, kakor pride mir, moramo biti že pripravljeni, da bo mogoče nastopiti z uspehom napram politiki, ki se tudi, kakor se nikoli, zdru-

žujejo proti delavstvu, da bi še po vojski kovali milijone iz delavskih ožuljkov. Da bomo v stanu nastopiti enako kakor naše pijavke, moramo biti predvsem organizirani in vsak zavezen delavec pa mora biti tudi naročnik delavskega časopisa, zato pa proč z meščanskimi (burgarskimi) časopisi, ki zastopajo le interese kapitalistov. V stanovanju delavcev spadajo delavski listi, ki jih imamo na razpolago v slovenščini in nemščini le ti zastopajo interese delavstva. Vsak zavezen rudar naj bo naročnik „Napreja“ in odjemalec „Delavca“. Posamezne številke „Napreja“ „Delavca“ in „Tedenskih Slik“, se dobiva v konsumnem društvu in pri zaupnikih tudi „Arbeiterzeitung“, „Arbeiterwille“ in „Glück auf“. Vsak delavec torej lahko dobi doma pri nas primerno čtivo; kdor razume slovensko dobi slovensko, kdor nemško pa nemško. Glavno je pri vsem tem, da delavstvo čita delavsko časopisje in se izobražuje ter bolj in bolj zaveda svojega delavskega položaja.

Kako se dell žifo. „Domovina“ piše: Kakšna enakopravnost vlada v naši državi po civilnih in vojnih uradih, šolah in železnicah, vemo vsi. Toda da niti železci ne smejo biti enakopravni, dokazuje način, kako se razdeljuje moko ali žito med narode in dežele. Vse dežele skupno (brez Bukovine) so dobile 94 odstotkov pokritja. Dunaj sam pa 117 odstotkov, cela nižja Avstrijska z Dunajem 111 odstotkov, Gorenja Avstrijska 133 odstotkov, Salcburška 124 odstotkov. To so vse izrazito nemške dežele. Na drugi strani pa jugoslovanska Dalmacija dobi le 80 odstotkov, jugoslovansko Primorje 78 odstotkov, slovenska Kranjska 66 odstotkov, slovenska Galicija celo le 46 odstotkov potrebne moke. — Druge dežele so dobile več ali manj pravični delež, toda večina teh je narodno mešana. In lahko si mislimo, kako je nemški uradnik po teh delil kruh, če si predrzne osrednja vlada nad deželami delati tako krivično in vnebovpijočo krivico. Naša jugoslovanska žitnica so Hrvatska, Slavonija in Banat. Kam gre to žito? V Bosno? Tam jedo ljudje kruh iz brezovega lubja, iz vinskih tropin, iz koruznih storžev in ovenih plev. Pa še vesel je, kdor ga dobi. Prodaja se tak kruh po 3 K. kg. V Dalmacijo in k nam, posebno v Istro, to žito iz jugoslovanske žitnice tudi ne gre. Sicer bi ne bilo treba Dalmatincem in Istrijanom jesti trave in bi ne bilo treba celim družinam na otokih umirati za lakoto. Prav je povedal poslanec dr. Tresić Pavičič v državnem zboru: „Mučeništvo jugoslovanskih dežel bo najtemnejša in najbolj krvava stran svetovne zgodovine. Povsod srečamo le anarhijo od zgoraj. Boljša je smrt, kakor da bi dosedanje razmere ostale še naprej.“

Strah pred Slovani in volilno reformo.
Velepatriščni (seveda v madžarskem smislu) „Budapesti Hirlap“ se je jugoslovanskega gibanja tako silno prestrašil, da je pozabil celo na svojo poslušnost napram direktivam „od zgoraj“. Tako piše, da ruska in panslavistična nevarnost še ni izginila. Rusija nikakor ni strta, marveč le začasno izločena iz vojne. Miru z Rusijo zato ni smatrati drugače, kakor za momentalno strategično olajšanje, nikakor pa ni misliti, da smo se otresli kakega sovražnika, ker si Rusija še vedno lahko odpomore. Vsled tega pravi list da volilna pravica ne sme dati Slovanom nobene večje pravice kakor so jo uživali dosedaj, ker slovanska nevarnost še ni odstranjena.

Profesor Lamasch o gosposki zbornici.
O svojem govoru v gosposki zbornici je rekel profesor Lamasch uredniku „Pesti Naplo“ m. dr. Seja gosposke zbornice 28. februarja je bila tako živahna, kakor morebiti še nobena v pol stoletju, odkar gosposka zbornica obstoja. Visokorojeni gosposdije, ki so visoko priplezali, so s svojim pritrdjevanjem govoru dr. Pattai pretresali zrak tako, kakor tega ni delalo tisto občinstvo, ki so ga sklicovali dr. Pattai in tovariši na ljudske shode, da propagirajo

„Siegfrieden“. Občinstvo je namreč, četudi je dr. Pattai nasprotno trdil, njegove tendence tako odločno odklanjalo, da so v svoji državniški modrosti graf Thun-Salm, knez Karel Auersperg in dr. Pattai opustili nadaljne shode na Dunaju in na deželi. Kritik je dosegel višek, ko sem jaz govoril. Liki toča so padali medklici, ki so se pričeli, preden sem še kak stavek zaključil; torej še prej, preden je krona znala, kaj da hočem povedati. Ker sem že izvzamem to, kar sem povedal o Alzaciji Loreni, povedal le to, kar sem meseca junija in oktobra 1917 že povedal in so to takrat sprejeli z molkom in so deloma tudi pritrdjevali sklepom, da so se o demonstraciji proti meni prej dogovorili in da morebiti osti niso naperili toliko proti meni, kolikor proti neki drugi smeri. Ker je zbornica govoru dr. Pattai za „Siegfrieden“ pritrdjevala in moja izvajanja za sporazumen mir prekricala, je zadobila zaupnica grofu Czerninu čudno razlago, kakor da bi bil naš zunanji minister zapustil politiko, ki jo je bil cesar v svojem odgovoru na papeževo noto proklamiral. Grofa Czernina so tako kar gotovo sam obžaluje, postavili v slabo luč nasproti inozemstvu in zelo otežkočili pot k splošnemu miru. Taki nastopi, kakršen se je pojavil dne 28. m. m. v gosposki zbornici, mirovnega dela ne olajšajo ne cesarju in tudi ne njegovemu ministru. Upam, da tega nastopa v inozemstvu ne bodo višje cenili kakor se ceni doma, kjer je gosposka zbornica izgubila veliko na ugledu, ker visokoročni gosposdije v taki dobi, ko žrtvuje velika množica ljudstva premoženje in kri, noče ničesar slišati o omejitvah svojih lovov in hlevov svojih konjedirkačev in pridržuje krmo, ki je potrebna koristni živini, namesto razkošja.

Dr. Lamasch za ločitev od Nemčije?
„Neues Wiener Tagblatt“ je v svoji sobotni številki objavil dopis onega proslulega dr. Friedjunga v stvari profesorja dvornega svetnika dr. Lamascha. Dr. Friedjung trdi, da je dr. Lamasch v resnici priporočal pristojnim činiteljem razdretje zveze z Nemčijo. Dr. Lamasch da je nekemu znamenemu učenjaku in politiku pokazal na cesarja naslovljeno spomenico, ne da bi ga bil obvezal, da naj molči. Če bi želel dr. Lamasch, bi dr. Friedjung objavil ime dotične osebe. Dejstvo da je, da je svetoval dr. Lamasch, da naj se po vojni odpove zveza z Nemčijo in da naj se o tem obveste ne samo naši sovražniki, temveč tudi cesar Viljem. Našim nasprotnikom da bi se potem ne bilo treba bati mogočnega srednjeevropskega bloka in bi bili bolj pripravljeni za sklenitev miru.

Sežiganje mrličev v Avstriji.
Zd ravstveni odsek državnega zbora je v svoji seji 14. t. m. odobril predlog, da naj bode sežiganje mrličev v Avstriji v bodoče dovoljeno. Avstrija je doslej edina kulturna država, v kateri je sežiganje mrličev prepovedano.

Konj dražji kot hiša.
„Nova Doba“ piše: Na zadnji zivinskih semenj v Plzinju je bilo pripeljano tudi 713 konj. To število je mnogo manjše kot v letih miru, a je umljivo. Vendar se ne upamo trditi, da bi zahtevane cene ne bile pretirane. Za konje h kočijam so plačevali povprečno 8000 K, za gosposke konje 6 — 8000 K, za tri letna žrebeta 5000 K, za dvoletna 4000 K. Za te cene si lahko pred vojsko kupil lepo hišo.

Tifus od lakote na Ostravskem.
Epidemija tifusa se vedno in vedno bolj širi. Do srede so že prepeljali v epidemično bolnico 210 oseb, izmed katerih jih je 14 umrlo.

Žena upokličanega umorila sebe in otroka.
Iz Budimpešte poročajo, da je žena trgovca Karlota Gussmana, ki službuje pri vojaki, ustrelila svojo hčerko in sebe. Zapustila je pismo, v katerem naznani vzrok njenega čina; pravi, da je izvršila samomor radi neznosne draginje življenjskih potrebščin.

Milijonski dobički alpske družbe. Avstrijska alpska družba je imela 18. t. m. sejo nadzornega sveta, v kateri je določila bilanco za 1917. Bilanca je ugotovila po odbitku davčnih stroškov, izdatkov za dobrodelne namene in nekaterih drugih zneskov, v skupni vsoti 5,302 082 K (proti 5 403 846 K lanskega leta) čistega dobička v znesku 8,305 608 K (proti 21 234 120 K lanskega leta). Vštevisi 4 004 826 K prenešenega dobička je na razpolago še 12 310 433 K (proti 24 768 238 K lani). Sklenilo se je, da se pri glavni skupščini dne 6. aprila predlaga določiti tantième nadzornemu svetu na 470 561 K rezervne fonde dotirati s 300 000 K, dividende pa izplačati po 13 odstotkov, t. j. 26 K in pripisati 2,179 873 K, k novemu računu. Produciralo se je: premoga leta 1917. 9,884 000 meterskih stotov, proti 11 172 000 met. stot. leta 1916, surovih rud 17,363 000 proti 23,669 000, surovega železa 4,907 000 proti 6,378 000, iz gotovih valjanih izdelkov 2,243 000 proti 3,002 000 meterskih stotov.

O dobičkih mlinov pričata naslednji dve poročila: Mlin Giseda z osnovno glavnicco 4 milijonov K je napravil v zadnjem poslovnem letu 1,720 000 K dobička. Po odpisu 640 000 K ostane čistega dobička 532 785 K ali 13 1/2%. Mlin Hungaria s kapitalom 3,250 000 K je napravil 3,000 000 K dobička in po odpisu 1,449 000 K ostane še 1,567 636 K ali 48% čistega dobička. In pri teh dobičkih še vpijejo lastniki in akcionarji mlinov, da jim premalo plačajo in pomagajo s tem zviševati cene mlevskih produktov.

Vladna kriza na Ogrskem. Kakor se poroča iz Budimpešte, govor justičnega ministra dr. Vazsonya v sobotni seji odseka za volilno reformo nikakor ni dosegel pričakovane razjasnitve položaja. Nasprotno so ministri izjave, da vlada vztraja na glavnih načelih svoje predloge, celo pokazale, da so se izjalovili vsi poizkusi, da bi se dosegel sporazum med vladno in Tiszovo stranko. Splošno vlada mnenje, da pride v kratkem do odločitve med obema strankama, nakar se potem gotovo razpusti državni zbor. Do te odločitve pride najbrže že pri glasovanju o § 2. vladne predloge, ki govori o posameznih volilskih kategorijah. Tiszovi stranki gre namreč za to, da bi se znatno skrčilo število volilcev. Če bi se sprejeli njih predlogi, bi se skrčilo število volilcev za 403 000 glasov, a če bi se črtala tudi določba, da imajo volilno pravico vsi oni, ki so bili odlikovani s Karlovim četnim križcem, bi odpadlo vseh skupaj 847 000 volilcev. Kakor je videti, se Tisza in njegovi pristaši niti oddaleč še niso vživel v današnji tek časa in hočejo še nadalje na Ogrskem vladati sami brez ljudstva.

Neverjetna prefriganost narednika. Češki list „Venkov“ prinaša vest o nezasišanih goljufijah infanterista Chladeka, pobeglega kaznjence iz Theresienstadta, ki jih je izvršil v Pragi in Brnu. Oktobra 1915 je prišel v Prago in se predstavil nadprofosu praškega garnizijskega zaporu Vaclavu Senftu kot narednik Oswald Stein. Povedal mu je obenem, da je prestavljen kot zapiralec v Prago. V dokaz je predložil poleg drugih dokumentov tudi dopis garnizijskega sodišča iz Theresienstadta, ki potrjuje, da je prestavljen Stein na povelje vojaškega zapovednika v Prago. Dne 1. novembra 1915 sta dospeli v Prago dve odredbi vojnega ministrstva, podpisani od generalnega avditorja Kiliana, na podlagi katerih je Stein imenovan narednikom in postavljen za namestnika štabnega profosa. Vsi dokumenti so bili seveda ponarejeni. Chladek-Stein je opravljal svojo službo kar najbolj vestno, tako da si je pridobil največje zaupanje svojih predstojnikov. Zaupali so mu najodgovornejše naloge, med drugimi je bil pooblaščen, spremiti na Dunaj češkega soc. dem., državnega poslanca dr. Soukupa in urednika „Časa“ Duška kot politične kaznjence. Navsezadnje pa so postala Chladeku v Pragi tla prevročna — odkrili so neko njegovo goljufijo — in je izginil iz mesta

decembra 1915. Potem se je komandiral kot častniški namestnik pod imenom dr. Karl Berg v brnsko kadetnico, kjer je užival zopet največje zaupanje med svojimi tovariši, in jim brez vsakega gmotnega dobička ponarejal vojaške listine. Končno se je izdajal za častnega doktorja dunajskega vseučilišča in za člana akademičnega senata dunajske filozofske fakultete. Šele sedaj je postal sumljiv. Zbežal je iz kadetnice ter bival zdaj na Dunaju zdaj v Pragi, dokler ga niso marca meseca 1916 prijeli. Čudno je pri vsem tem to, da Chladek ni goljufal nikdar v materialno korist in da je čisto ponarejal razne listine za neznane ljudi, ne da bi ti kaj vedeli za to. Baje so v veljavi pri praškem garnizijskem zaporu še razne reforme, katere je uvedel Chladek.

Akcijska družba Feltev & Guilleaume. V seji nadzornega sveta tovarne omenjene akc. družbe, ki se je vršila pod predsedstvom pl. Guilleauma, je bila predložena bilanca za l. 1917. Ta dunajska tovarna izdeluje električne kablje, jeklene in bakrene izdelke in se lahko ponaša s svojimi vojnimi dobički. Po odbitku ogromnih stroškov, davkov in prispevkov za javno vojno oskrbo (zadnjih okoli 500 000 K) preostane čistega dobička 3,727 705 K. Dne 28. t. m. sklicani občni zbor bo sklepal o razdelitvi 20 odstotne dividende, to je 80 K za akcijo; dalje se bo predlagalo, da se odkaže, po odbitku tantijem, davčnemu rezervnemu fondu K 1,000 000, fondu za podpiranje v vojni poškodovanih uradnikov in delavcev ter njih svojcev K 250 000, rudarski ustanovi K 50 000, izredni vojni renumeraciji K 160 000, ostanek K 409 144 pa se pripiše na nov račun. Peta točka dnevnega reda predlaga, da naj se zviša akcijski kapital od K 8,500 000 na K 10,000 000 z izdajo 3750 akcij, po 400 kron nominalne vrednosti.

Zapreti bi morali cel Dunaj. „Abend“ pripoveduje: Trije ključavničarski pomočniki pred mladinskim sodiščem. Lepi, čisti fantje, nobene napake ne vidimo na njih. A vendar najstarejši, star 17 let, je udril na podstrešje in ukradel marmelado, sladkor in tobak. Obtožen je tatvine. Pravi, da je bil zelo lačen in da je tedaj neprestano gledal, kje bi kaj jesti dobil. Staršev nima, izučil se je že in sedaj je pomočnik. Bil je lačen ter imel je prilžnost. Mlajšim tovarišem, starim 16 in 15 let, je dal nekaj od tega, kar je vzel. Predsednik in državni pravnik vztrajata pri besedah, ki sta jih mlajša rekla starejšemu: „Prinesi nama tudi, če boš kaj imel, kajti lačna sva.“ Zagovornik: „To so besede, ki jih govori danes vsakdo. Cel Dunaj bi morali zapreti, če bi hoteli kaznovati vsakega, ki reče: prinesi mi nekaj, če boš kaj imel.“ Sedemnajstletni je bil obsojen na dvomesečno ječo, šestnajstletni na tridnevno in petnajstletni na tridnevno zapor. Lepi fantje, ki so bili vedno pridni, imajo pokvarjeno bodočnost, ker so bili lačni.

Svetovni pregled.

S svetovnega bojevanja ni posebnih vesti. Boji in priprave za velike ofenzive se vrše nepretrgoma dalje. Letošnji boji utegnejo postati nekaj najgrozovitejšega, kar smo jih doslej doživeli. Sporazum pritiska

na nevtralne države, da sodelujejo, če ne drugače, pa vsaj da dajo ladje za transporte na razpolago. Vsa napetost nam kaže, da vojni koncert še ni došel do konca.

Pogajanja za splošen mir? Uradni „Pesti Hirlap“ poroča, da so se pričela pogajanja med sporazumom in centralnimi državami na podlagi Wilsonovih načel.

Vrnitev vojnih vjetnikov iz Rusije in Ukrajine. Vojno ministrstvo sporoča, da se trudi doseči kar največje ugodnosti za vrnitev vojnih vjetnikov iz Rusije in Ukrajine, ker je to tudi za državo velike važnosti, zlasti z ozirom na gospodarstvo. Težave, ki se stavijo tej vrnitvi nasproti, so pa tako izredno velike, da je potrebno podučiti javnost o vseh okoliščinah. Tako razglasa vojno ministrstvo, da manjka v mladi ukrajinski ljudski republiki vseh državnih organov, ki obstojajo sicer drugod kot posledica večstoletnega razvoja. Treba je te organe ustvariti še le iz nič, treba popraviti ruske železnice, ker je promet vsled pasivne resistance železniškega osebja popolnoma izpodvezan. Danes je malo upanja, da bi mogli doseči smotreno izmenjo vojnih vjetnikov. Poleg takozvanega „divjega povratka“ vjetnikov se mora v kratkem organizirati tudi sistematični povratek. To je naloga specialnih komisij, ki bodo v kratkem odpotovale v Petrograd in v Kijev. To nalogo bo lažje izvršiti v Ukrajini, ker naše in nemške čete popravljajo železnice ter onemogočujejo vsako motenje, težje pa jo bo izvršiti v ostali Rusiji, kjer so ovire še zelo velike. Tam bo treba najprej spraviti domov invalide, ki so že več kakor leto od najrazličnejših komisij priznani za izmeno. V koliko prihajajo v poštev ruske vodne ceste, se bo moglo še le dognati v Rusiji sami. Vsekakor ni preveč upati, ker so številna plovstvena podjetja zapadla nacionalizaciji, t. j. razlastitvi in so bila vsled tega ustavljena. Poleg tega bo imelo zasedanje Priamurskega ozemlja s strani Japoncev za posledico, da se številni naši tam se mučijo vojni vjetniki ne bodo mogli vrniti. Omeniti pa je treba, da japonska okupacija najbrže ne bo poslabšala njih usode. Japonski organizaciji se bo najbrže kmalu posrečilo doseči urejene razmere, zlasti higijenično preskrbo. Splo-

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo, da je v soboto 12. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 2. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 6. prispevek t. l. že poravnan. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

Čut blagostanja se pojavi, ako si vsled prehlajenja, prepiha ali mokrote boleče ude s Fellerjevim, bolečine odpravljajočim rastlinskim esenčnim fluidom z. zn. „Elsa-fluid“ obdrgnemo. Mnogoštevilno zdravnikov priporoča pri bolečinah revmatičnega vira to blagodejno masazo. Fellerjev „Elsa-fluid“ zavzema med vsemi sredstvi za obdrgnjenje najprve mesto in se ne more z ničesar drugim nadomestiti. Njegov blagodejni, bolečine odpravljajoči učinek se skoraj od vseh, ki so ga rabili, v znesenih zahvalnih pismih hvali in čez stotisoč takih prostovoljnih priznanj valnih pisem nam predloži. Pri temu pa je to slavno domače sredstvo cenejše nego drugi preparati, ker hoče biti pravo ljudsko sredstvo. 12 steklenic stane franko samo 14 K 32 h; naroči se pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica E. z. trg št. 334 (Hrvaško). O obenem se lahko naroči Fellerjeve milo odvajajoče Rhabarbar kroglice z. zn. „Elsa“-kroglice, izborno želodčno sredstvo. 6 škatlic franko samo 7 K 37 h. Ta dva priznana domača sredstva naj bi ne manjkala v nobeni hiši. Priporočamo „Elsa“-preparate radi in iz prepričanja. Zanesljivo sredstvo zoper kurja očesa je Fellerjev turistijski flajšter z. zn. „Elsa“ za 1 krono in 2 kroni. En poskus se izplača.

šno se Japonci trudijo na vso moč, da bi se izkazali kot kulturni narod. Japonci polagajo svojo čast v to, da neoboroženih ne mučijo in ne žalijo.

V znamenju časa. Letos je minulo 70 let odkar je bila po vsej Evropi velika vznemirjenost. Burno leto je bilo leto 1848. Na Dunaju je buknila revolucija, ki je strla absolutistično vladno Metternichovo. Revolucionarji so zavzeli Dunaj in prišli so na pomoč Hrvatim pred Dunaj, Rusi pa na Ogrsko, da so pomagali ukrotiti uporne Dunajčane in Ogre. Dunajsko delavstvo poslavi vsako leto žrtve 13. marca. Enako je napravilo tudi leto. Leta 1917, dne 12. marca je nastala revolucija v Rusiji. Tam je vrgla duma s pomočjo delavstva in vojaštva absolutistični carizem, dokler so prišli revolucionarni delavski, vojaški in kmetiški sveti do oblasti in končno boljševiki, ki so bili primorani zaradi notranjih razmer skleniti poniževalen mir, kateremu moramo pa iskati pravi vzrok v prejšnjih notranjih razmerah. Leta 1848, so zahtevali narodi pravice, zahtevali so ustavo in v Avstriji ima ustava svoj postanek v tej dobi. Ustava se je končno uvedla šele blizu dvajset let pozneje, toda prvi početek boja zanjo spada v glavni v to dobo. Sedanja svetovna vojna je prinesla novo gibanje za demokratizacijo. Načela imperialistov v entitinskih državah, ki vedno naglašajo demokratizacijo, svobodo narodov, so mnogo pripomogli k temu, da je vesoljni svet prepojen s tem geslom, da sami ne smatrajo tega gesla tako resno. Pač nekaj uspehov že ima to geslo. Na Angleškem so dobile žene volilno pravico. Volilne reforme so napravili na Švedskem, v Rusiji, o volilni reformi obravnavajo tudi v Nemčiji in na Ogrskem, toda Evropa je za demokratično volilno reformo doslej še malo pristopna. Tudi žene so se pričele zanimati za politične pravice. Vsekakor pa je gibanje za demokratizacijo tako naraslo, da se ne bo dalo več zaježiti brez temeljitega razširjenja pravic narodov in brezpravnih slojev. Velika gibanja se trenutno zaduše, zato, toda s sveta se ne spravijo. Če se jih zatira, pa izbruhnejo potem s tem večjo silo. Zato je demokratizacija Evrope nujna stvar.

Sovjet ratificiral mirovno pogodbo. Rnski ljudski komisar za vnanje stvari je poslal zunanjima uradoma na Dunaju in v Berlinu sledečo brezlično brzojavko: „Dne 16. marca 1918 je izredni vseruski kongres sovjetov, delavskih, kmetijskih, vojaških in kozaških odposlancev v Moskvi ratificiral mirovno pogodbo, ki jo je sklenila Rusija dne 2. marca t. l. v Brestu - Litovskem z vlastmi četverozeve“. — Reuterjev urad poroča: Mirovna pogodba je bila ratificirana dne 15. t. m. o polnoči po javnem glasovanju. Justični komisar Steinberg je naznačil, da socijalni revolucionarji leve odločajo odgovornost in si pridržujejo pravico, da preprečijo z vsemi silami izvajanja mirovnih pogojev.

Nad 200.000 mark prisleparil. Berolinska policija je prišla na sled velikanski slepariji pri voznih listkih. Zaprla je celo vrsto oseb, med njimi nekega trgovca Tengerja, ki ni nosil samo zlatih zapestnic na rokah, temveč celo zlato verižico na nogi.

Zrakoplovstvo na Norveškem. Na Norveškem nameravajo ustanoviti veliko zrakoplovno družbo, h kateri je povabljenih že mnogo vplivnih trgovcev in tudi mnogo tehnikov. Ravno za Norveško bi bilo

organizirano zrakoplovstvo velikega pomena, kajti različni deli države so vsled velike nje raztezosti in vsled velikanskih naravnih zaprek v zelo slabi zvezi. Vodja zrakoplovne tovarne norveške mornarice, kapitan Dehli, je že izdelal tozadeven načrt, ki nam kaže velik pomen tega podjetja. Uvedli bi več prometnih linij. Po njegovih načrtih bi trajala pri pazljivem računanju pot Kristianija-Kodanij 4 in pol ure, med tem ko je trajala pri redni vožnji pred vojno 15 ur. Iz Kristianije bi dospeli v Stavanger v 4 in pol urah, od Stavangerja v Bergen v 1 in pol uri, od Bergena do Drontheima pa v 4 urah; to so razdalje, ki zahtevajo še sedaj večdnevno vožnjo po morju. V 4 urah (sedaj v 20) bi prileteli iz Kristianije v Drontheim in v 2 tri četrti urah (sedaj v 15 po železnici) pa iz Kristianije v Bergen! Najvažnejše bi pa bilo, ko bi se sedaj popolnoma odtujene severne dežele lahko po zračni poti uporabljale. Kajti mesto sedanjega večdnevnega potovanja iz Drontheima v Kirkenes (na najskrajnejši sever), bi lahko dospeli tja v 11 urah, in pri dobro razvitem zrakoplovstvu bi lahko zjutraj ob 7. odpotovali iz Kristianije ter bi že ob 12. ponoči dospeli v Kirkenes. To pot premagamo sedaj le po osem- do devetdnevni vožnji.

Po svetu. Dežele sporazuma ne marajo pripoznati miru z Rusijo in Ukrajino. Silno se protivijo. — Japonska bi rada zavojevala v Sibirijo, toda sporazum zlasti Zedinjene države se protivijo temu. — Na Kitajskem imajo nemire. — Tudi Angleži imajo križ z Irsko, tam so nastali pravcati upori. V Rumuniji so dobili novo Marghilomanovo vladno, ki se hoče sprijazniti s centralnimi državami. — V Londonu so imeli socialisti in delavske organizacije konferenco. Na poslovnem večeru so naglašali voditelji, da pride sedaj vrsta na nemške socialne demokrate, da povedo svoje mnenje. Skoro vsi se pa strinjajo v tem, da se mora premagati nemški militarizem. — Italijanski socialisti nameravajo prvega maja prirediti velike manifestacije za splošni mir.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Miši, podgane, stenice ščurki!

Izdelovanje in razpošiljanje izkušnih radikalno učinkovitih uničevalnih pomočkov, za katere dobivamo vsak dan zahvalna pisma! — Proti podganam in mišim 5 K, proti ščurkom in rusom 450 K, tinktura proti stenicam 2—K. Prašek proti moljem K 2— prašek proti mrčesom K 150 in 3—, razprševalc zanj 120 K, tinktura proti človeškim ušem 120 K, mazilo proti ušem za živino 150 K, prašek proti oblačilnim in perilnim ušem 2 K, tinktura proti pasjim bolham 120 K, tinktura proti sadnemu in zelenjavnemu mrčesu (škodljivcem rastlin) 3 K. Pošilja po povzetju.

Zavod za uničevanje mrčesja M. JUNKER,
Zagreb 6 Petrinjska ul. 3 (Hrvaško).

Delavci, napovedujejo nam hude politične boje; ko nastopi normalni čas, bomo morali biti — že pripravljeni! —

Vsaka žena

naj bere moje velezanimivo navodilo o

moderni negi prs.

Preizkušen svet, če nvenejo ali niso dovolj polne!

Pišite zaupljivo na naslov:

Ida Krause, Pressburg

(Ogrosko), Schanzstrasse 2. Abt. 97

Ne stane nič!

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe zastoni in franko.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Frančiškanska 2.
Dr. Franc Minar kirurg in spl. zdr.	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščinina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelnstvo.